

ימי עיון בתנ"ך תשפ"א

שם השיעור: בין "ויכתוב משה את התורה" ל"ויהי ככלות משה לכתב"

שם המרצה (כתובת דוא"ל) – רב יאיר קאהן (yairkn@gmail.com)

1. אברבנאל

הספק השלישי באמרו ויכתוב משה את התורה ... כי מה ראתה התורה הא-להית לזכור כאן כתיבת התורה כיון שגם אחרי זאת הכתיבה והנתינה באה פרשת הן קרבו ימיך .... ואחרי זה כלו נאמר ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם וגוי' ובאותו מקום היה ראוי לזכור כתיבת התורה לא בזה קודם השלמתה ... הספק הרביעי במה שאמר כאן ויתנה אל הכהנים ואחר זה בסוף הסדר אמר ויצו את הלויים נושאי ארון ברית ה' לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו וגוי' מורה כי ללויים נושאי הארון נתנה התורה לעבדה ולשמרה לא לכהנים כמו שזכר כאן

2. רלב"ג

ידמה שזאת התורה שזכר שכתבה משה ונתנה אל הכהנים ואל זקני ישראל היא זולת אשר כתבה לפי מה שזכר אחר זה שנתנה ללויים לתת אותה בצד ארון ברית ה', כי זאת היו קוראים בה הכהנים והזקנים, והאחרת היתה מונחת אצל ארון ברית ה'

3. ספורנו

את התורה הזאת - פרשת המלך שצוה עתה שיקרא בהקהל. ויתנה אל הכהנים בני לוי - שמידם יקבלנה המלך הקורא, כאותה ששנינו הסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול למלך ... ואל כל זקני ישראל - שמידם יקבלו הכהנים את התורה בהקהל, כאותה ששנינו חזן הכנסת נותן לראש הכנסת, וראש הכנסת לסגן.

4. אבן עזרא

ואין מוקדם ומאוחר בתורה, וכן פרשת ויהי ככלות לכתוב, דבקה עם ויכתוב משה את התורה הזאת

5. רמב"ן במדבר פרק טז

מדעתו של רבי אברהם שהוא אומר במקומות רבים אין מוקדם ומאוחר בתורה לרצונו ... על דעתי כל התורה כסדר זולתי במקום אשר יפרש הכתוב ההקדמה והאחור וגם שם לצורך ענין ולטעם נכון

6. רמב"ן

ויכתב משה - מתחלת בראשית עד לעיני כל ישראל. ואף על פי שבכאן כתוב תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל והוא רומז לספר הזה של אלה הדברים על דעת רבותינו אבל בזה חזר ובאר ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם וזה יכלול כל התורה כולה ...
וטעם ויהי ככלות משה לכתוב - כי מתחלה כתב את התורה ויתנה אל הכהנים כאשר נאמר למעלה ולא אמר להם אנה יניחו אותה. ואחרי כן נצטוו בשירה הזאת, ויכתוב אותה וילמדה את בני ישראל בו ביום, והנה הוסיף אותה על התורה

7. אברבנאל

ויכתוב משה את התורה - כתב הרמב"ן כי כתב משה את התורה מבראשית עד לעיני כל ישראל. ולא היו דבריו צודקים ... כי לא כתב עתה עד לעיני כל ישראל, וכבר כתבתי דעת הרב שויכתוב משה את התורה שזכר כאן הוא עצמו מה שנאמר להלן ויהי ככלות משה לכתוב וגוי' והנה סדר הפרשיות לא יסבלהו. אבל אמתת הענין לדעתי כך היה שמשם אדוננו אחרי שביאר המצות וזאת הברית על שמירתן חשב שכבר נשלמה התורה כלה ושלא יתוסף בה עוד דבר ולכן הלך ליפטר מן השבטים למחניהם ומיד כתב ספר אלה הדברים לפי שבמעמד הר סיני כתב מבראשית עד ויקרא ואחר כך יום ליום יביע אומר ולילה ללילה היה כותב כמו שיבואהו הדבור הא-להי ... ולכן אמר כאן ויכתוב משה את התורה הזאת שרצה בו על ספר אלה הדברים כי עליו אמר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל שהוא ספר אלה הדברים ... ומשה כתב ספר התורה הזאת רוצה לומר התורה בכללה כמו שהיתה. ושמה עם שאר הספרים ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל. אמנם השם ית' רצה להוסיף בתורה שירת האזינו כמו שיבא בפרשת הנך שוכב עם אבותיך שצוהו שם ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ומפני כן הוצרך משה רבינו לכתוב עוד על ספר אותה שירה ואחרי אותו תוספת נתן אותו אל הלויים לשומו מצד ארון ברית ה' וזה מפני השירה שנתחדשה שהיתה עדות כמו שאבאר ולכן נאמר שם ויהי ככלות משה לכתוב ... והותר בזה הספק הגי' ...

ולפי זה נתן משה רבינו התורה בתחלה לכהנים להיותם משרתי ה' כדי שיהגו בה יומם ולילה וללמוד אותה לא לגנוזה ולשמרה כי אם לעיין בה וגם כן ראה לתת אותה ללויים נושאי ארון ברית ה' לפי שבהם יורו המשפטים ליעקב ... וגם ראה לתתה לזקני ישראל שהם הסנהדרין כדי שיעיינו בה וידינו דבר המשפט ... מלת אל מושך את עצמו ואחר עמו כאלו אמר ויתנה אל הכהנים ואל בני לוי ואל כל זקני ישראל ... ואפשר שלכל שבט ושבט נתן ספר תורה אחד כמו שאמר ואל כל זקני ישראל. ולפי שלא היתה הנתינה הזאת הראשונה לתכלית השמירה והגניזה לא אמר כאן לשום אותו ספר התורה וגוי'. כי היה התכלית בנתינה הזאת בלבד ללמוד ולעיין לא זולתו. והותר בזה הספק הדי' ...

ימי עיון בתנ"ך תשפ"א

שם השיעור: בין "ויכתוב משה את התורה" ל"ויהי ככלות משה לכתב"
שם המרצה (כתובת דוא"ל) – רב יאיר קאהן (yairkn@gmail.com)

8. אבן עזרא שמות כה, טז
וטעם ונתת אל הארון את העדות - כמי שיתן אל האדם הון להיותו מופקד אתו. וטעם העדות לוחות הברית, כמו שטר עדות על הברית

9. הכתב והקבלה ויקרא פרק טז
העדות. התורה נקראת עדות שהיא לעדות ביני וביניכם שצוית אתכם מצות הכתובות בה כפירש"י בתרומה, וי"א הלוחות הם עדות הברית שבין הקדוש ברוך הוא לישראל ולכן נקראו עדות הברית, וע"ד הפשט נ"ל שהתורה בכלל והלוחות בפרט נקראו עדות ע"ש האזהרות וההתראות הכתובות בה וכולל בין מצות עשה בין מצות ל"ת, כי גם על העשה שייך לשון אזהרה לשמור ולעשות, כמו ששייך שם מצוה גם על מצות לא תעשה, וכבר נתבאר פ' שופטים ששייך הוראת שם עדות על האזהרה והתראה

10. הלכות תשובה פרק ה
פסוקים הרבה יש בתורה ובדברי נביאים שהן נראין כסותרין עיקר זה ונכשלין בהן רוב האדם ויעלה על דעתן מהן שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם לעשות רעה או טובה ושאינן לבו של אדם מסור לו להטותו לכל אשר ירצה ... והלא כתוב בתורה ועבדים ועינו אותם הרי גזר על המצריים לעשות רע וכתוב וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, הרי גזר על ישראל לעבוד כוכבים ומזלות

11. סנהדרין צ, ב
שאלו רומיים את רבי יהושע בן חנניה מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות אמר להו תרווייהו מן המקרא הזה שנאמר ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה (רש"י - הנה אתה מת שוכב, והנה אתה קם שתחיה לעתיד לבא) ודילמא (ואולי הדרך הנכונה לקרוא את הפסוק היא) וקם העם הזה וזנה? אמר להו נקוטו מיהא פלגא בידייכו (החזיקו לפחות חצי בידים) דידוע מה שעתיד להיות

12. רמב"ן דברים ז, כה
והפרשה הזו אף על פי שהיא אזהרה לא נאמרה בלשון 'אם', והטעם כי הוא כמתנבא על עניינם, וידבר בלשון ישמש בשני פנים בלשון אזהרה ובלשון עתיד לבא ... והיתה קבלה בידם כי יש בפרשה הזאת רמז לזמן הגלות, וכאשר בא עליהם התבוננו בה בינה

13. אברבנאל
לפי שחשב משה שכבר כתב כל מה שהיתה לו לכתוב על ספר התורה ראה השם יתברך להוסיף עוד שירת האזינו ואמר לו הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו. והוא אמר לו שלא היה צורך הקריאה לדבר עמו כי אם לצוות את יהושע לפי שהערים הקדוש ברוך הוא עם משה לבלתי הגיד לו שהיתה הקריאה לצוות על שירת האזינו שלא יתרעם משה רבינו למה יוסיף עוד ביעודים רעים כהנה וכהנה וכדי שלא ישמט מלכת לקבל הדבור ושלא יתרעם ממנו אמר לו שהיתה הקריאה כדי לצוות את יהושע. וכאשר הלך שמה באתה הנבואה על ענין השירה שהיא היתה הכונה האמתית בקריאה ולא לצוות את יהושע והיה תכלית הדברים ועתה כתבו לכם את השירה הזאת רוצה לומר עוד תכתוב את השירה הזאת על ספר התורה אשר כתבת כי לא שלמה כתיבתו עד הנה